

ΤΕΧΝΕΣ / ARTS

«ΗΧΟΣ ΚΑΙ ΧΡΩΜΑ»

Μια έκθεση της ομογενούς καλλιτέχνιδας Νίκης Κόκκινου αφιερωμένη στον Καβάφη

Στα 1880, σε μιαν απομονωμένη περιοχή του ελληνισμού, στην Αλεξάνδρεια, με τις ιδιότυπες ειρίες που πρόσφερε η ζωή της ελληνικής παροικίας, δημιουργεί το έργο του ποιητής ο Κων/νος Καβάφης, που αργότερα να πάρει κεντρική θέση νεοελληνική ποίηση και να επηρεάσει φασιστικά όλη τη νεότερη εξέλιξή της. Η ποίησή του Καβάφη ξάφνιασε με την απλότητα της, τόσο διαφορετική από ό,τι είχε τότε καθιερωμένο. Ποιήματα που είναι καθαρά, με στίχο χαλαρό κι ελεύθερο που σαν παιχνίδι ή ειρωνεία. Ποιήματα με έντονη τη φιλοσοφική και υπαινικτική διάθεση, που ωθούν στη συνειδητοποίηση, δραματικής ουσίας της ζωής, που δεν

είναι μόνο η αίσθηση της παρακμής και της ματαιότητας αλλά αντίρροπα είναι το αίσθημα της αξιοπρέπειας και της υπερηφάνειας. Ποιήματα με πεζολογικό χαρακτήρα για να έχουν τη βαρύτητά τους οι ρεαλιστικές διαπιστώσεις.

Όταν απάγγελα το ποίημα με ενδιέφερε ο ρυθμός του, η ποιητικότητά του. Και αυτό το απάγγελα στα ελληνικά. Ο ρυθμός στην ηχογράφηση είναι αυτός που κατά τη γνώμη μου παίζει το μεγαλύτερο ρόλο.

Ένα τέτοιο ποίημα Καβάφη, το «Ιθάκη» επέλεξε σαν βάση «στηρικτική» της καλλιτεχνικής της έκθεσης, η ζωγράφος Νίκη Κόκκινου, πρόσφατη έκθεσή της στις Βρυξέλλες [22 Ιουνίου 2003]. Μία έκθεση που θα μπορούσε να φέρει σαν τίτλο ΗΧΟΣ ΚΑΙ ΧΡΩΜΑ. Με ένα πρωτοποριακό τρόπο, αφιερωμένη κυρίως από μια σχετική έκθεση στη Γαλλία του 60' και 70' η Νίκη Κόκκινου δίνει ζωντάνια και ψυχή στο χαρτί από την τεχνική του διπλώματος και τη μελέτη των χρωμάτων. Ένα είδος «εκτονικού μπρεσιονισμού» όπου προκύπτουν τα «γεωμετρικά» σχήματα, που ο ήχος για να συμπληρωθεί το τοπίο, χρωματικά προστέθηκε κι αυτός σε ψηφιακό λεύκωμα με τη μορφή CD όπου με την απαγγελία του ήχου του Καβάφη- στον οποίο προσέθεσε την έκθεσή της- σε ψηφιακή λαμβανόμενη μορφή έρχεται να συμπληρώσει το χρώμα στη διπλωτική του έκθεση.

Έχοντας το ποίημα ΙΘΑΚΗ με τη βασική διαπίστωση ότι η πορεία και όχι ο προορισμός έχουν σημασία και βαρύτητα, η Νίκη Κόκκινου αφήνει τη φαντασία της να

παίζει ένα ωραίο παιχνίδι χαρτιού και ήχου όπου «αναδιπλώνεται» ο γυρισμός για την Ιθάκη, οι περιπέτειες της ζωής, η ίδια η ζωή, ο Καβάφης: «Είμαι Κωνσταντινούπολίτης την καταγωγή, αλλά εγεννήθηκα στην Αλεξάνδρεια, μικρός πολύ έφυγα, και αρκετό μέρος της παιδικής μου ηλικίας το πέρασα στην Αγγλία. Κατόπιν επισκέφθηκα την χώραν αυτήν μεγάλος, αλλά για μικρόν χρονικό διάστημα. Διέμεινα και στην Γαλλία. Στην εφηβική μου ηλικία κατοίκησα υπέρ τα δύο έτη στην Κωνσταντινούπολη...».

Σα βγείς στον πηγαϊμό για την Ιθάκη, να εύχεσαι νάναι μακρύς ο δρόμος, γεμάτος περιπέτειες, γεμάτος γνώσεις. Τους Λαιστρυγόνες και τους Κύκλωπας, τον θυμωμένο Ποσειδώννα μη φοβάσαι, Να εύχεσαι νάναι μακρύς ο δρόμος, Πάντα στον νου σου νάχεις την Ιθάκη. Το φθάσιμον εκεί είν' ο προορισμός σου. Αλλά μη βιάζεις το ταξίδι διόλου. Καλλίτερα χρόνια πολλά να διαρκέσει και γέρος πια ν' αράξεις στο νησί, πλούσιος με όσα κέρδισες στον δρόμο, μη προσδοκώντας πλούτη να σε δώσει η Ιθάκη. Η Ιθάκη σ' έδωσε τ' ωραίο ταξίδι. Χωρίς αυτήν δεν θάβγαινες στον δρόμο. Αλλά δεν έχει να σε δώσει πια. Κι αν πτωχική την βρείς, η Ιθάκη δεν σε γέλασε. Έτσι σοφός που έγινες, με τόση πείρα, ήδη θα το κατάλαβες οι Ιθάκες τι σημαίνουν.

«Αυτό που θέλω να εκφράσω περισσότερο», δηλώνει η Νίκη Κόκκινου, «είναι το βαθύτερο νόημα του ποιήματος του Καβάφη ΙΘΑΚΗ. Αυτό είναι το πρώτο ζητούμενο. Και το νόημα είναι ότι ο δρόμος, η διαδρομή, η πορεία που διανύει κανείς στη ζωή του είναι πιο σπουδαίο από το στόχο, τον προορισμό. Αυτός ο προορισμός έρχεται σε δευτερεύουσα μοίρα. Είναι η πορεία που ενδιαφέρει με τις εναλλαγές της, τις περιπέτειές της, τα δρώμενά της. Είναι η πορεία που σε πλουτίζει, αυτή είναι που κάνει τον άνθρωπο. Η δική μου τέχνη, συνεχίζει, βασίζεται στο δίπλωμα του χαρτιού σε συνδυασμό με τον πλούτο των χρωμάτων. Πιο συγκεκριμένα, το ποίημα του Καβάφη, ήθελα να το απαγγείλω διπλώνοντάς το. Δηλαδή τοποθετώντας τη μία φωνή πάνω στην άλλη. Όπως αυτό στη μουσική το πέτυχε ο Μπαχ. Μια πρώτη φωνή παίζει στην αρχή, ακολουθούμενη από μια δεύτερη που μπαίνει στο παιχνίδι, πάνω από την πρώτη και ακολουθεί μια τρίτη. Όταν απάγγελα το ποίημα με ενδιέφερε ο ρυθμός του, η μουσικότητά του. Και για αυτό το απάγγελα στα ελληνικά. Ο ρυθμός στην ηχογράφηση είναι αυτός που κατά τη γνώμη μου παίζει το μεγαλύτερο ρόλο. Αυτό προσπάθησα να αποδώσω, πράγμα που το θεωρώ σαν υποχρέωση

Είναι η πρώτη φορά που χρησιμοποιώ τον ήχο στις εκθέσεις μου. Η διπλωτική του χαρτιού, σαν

Νίκη Κόκκινου

καλλιτεχνική έκφραση, είναι απόρροια μιας τάσης και κίνησης που αναπτύχθηκε ζωνρά στο 60' και 70' στη Γαλλία το mouvement Support/ Surface. Από αυτή την τάση είμαι ασφαλώς επηρεασμένη. Δίνει έμφαση στο υποστηρικτικό μέρος κάθε έκφρασης κι αυτό έχει μεγάλη σημασία. Αναλογισθείτε, για παράδειγμα, έναν πιανίστα που να μην τον ενδιαφέρει το πιάνο σαν το υποστηρικτικό μέρος της τέχνης του. Είναι αδιανόητο. Στη περίπτωση τη δική μου το χαρτί διαμορφώνεται από το τι θέλω να απεικονίσω με μια ιδιαιτερότητα ότι η τύχη παίζει ένα ρόλο, πολλές φορές σημαντικό. Την αφήνω να παίζει το ρόλο της μέχρι ενός σημείου. Στην αρχή την επηρεάζω λιγότερο, σταδιακά περισσότερο, όταν ξεδιπλώνω το χαρτί. Είναι μια νέα σχετικά έκφραση, ένας νέος τρόπος καλλιτεχνικής σκέψης».

Χωρίς αμφιβολία η Νίκη Κόκκινου ακολουθεί την σχετική καλλιτεχνική κίνηση του τέλους του περασμένου αιώνα όπου οι καλλιτεχνικές δημιουργίες γίνονται λιγότερο μηχανικές κι όπου η θεμελιώδης αρχή που υπερισχύει είναι ότι μια καλλιτεχνική δημιουργία είναι ένα πράγμα που βρίσκουμε στον εαυτό μας και όχι μια τεχνική ανάγνωσης που συναντάμε στον κόσμο των τεχνών κι όπου η επιθυμία για πρόοδο και νεωτεριστικές τάσεις μπορούν να συμβαδίζουν με τη σύγχρονη δημιουργία.

Είχαμε την ευκαιρία να επισκεφθούμε κατά καιρούς και άλλες εκθέσεις της Νίκης Κόκκινου και να θαυμάσουμε τα έργα της. Αυτή τη φορά το ποίημα, πέρα από τον δίσκο ήταν γραμμένο και στο διπλωτικό χαρτί, μια έντεχνα καλαίσθητη περιπέτεια, ένας νοερός γυρισμός στην Ιθάκη όπου η τύχη παίζει το δικό της παράξενο πολλές φορές παιχνίδι των αισθήσεων κι όπου ξεφτιλιάζει ο συνδυασμός του ήχου, της φωνής. Όλα μαζί μάς έφεραν πιο κοντά τις περιπέτειες του Οδυσσέα, στο δρόμο της επιστροφής στο αγαπημένο του νησί:

Σα βγείς στον πηγαϊμό για την Ιθάκη, να εύχεσαι νάναι μακρύς ο δρόμος...

Κων/νος Καβάφης